

A kartell és a gépipar.

Irta: Láng Gusztáv

a Láng L. Gépgyár r. t. vezérigazgatója

A világháboru után a politikai határok változása következtében megváltozott gazdasági területek a vas- és fémfeldolgozó üzemek, valamint a gépgyárak helyzetét alaposan megnehezítették. Legtöbbször nemcsak új gyártási módokról, hanem új cikkekről és új fogyasztási területekről is egyszerre kellett gondoskodni és mert az új cikk megválasztása volt a legkönnyebb, természetes, hogy a legtöbb vállalat ehhez nyult. Nem kellett mást tenni, mint csak megfigyelni valamely méreteiben és berendezéseiben hasonló gyár munkaprogramját és a cikk már is ki volt választható. Ennek következtében a verseny még élesebb lett mint valaha, az árak és a fizetési feltételek egy eddig soha nem ismert mély vonalra süllyedtek és a gyilkos harc néhány esztendeje után az egymásnak ily módon versenyt okozó vállalatok a vég közeledését érezték. Minden hatás ellenhatást vált ki, nem esoda tehát, hogyha ez a nagy harc azzal kellett hogy végződjék, hogy a gyárak megtalálták egymást és akkor kartellek alakultak, vagy az intézkedés radikálisabb volt, a vállalatok vagy egy közös gyártási program megállapítása kapcsán racionalizáltak, vagy a racionalizálás mellett vállalataikat anyagilag és tulajdonjogilag is egyesítették, vagyis fuzionáltak. Sohasem volt a kartelleknek nagyobb mérvben védekező jellegük, mint a háboru után. Az életfenntartás ösztöne, a teljes elpusztulástól való félelem, az anyagi és erkölcsi tönkremenetel réme volt az, amellyel az egymással konkurráló vállalatokat összehozták és amikor ezt megállapítom nem gondolok Magyarországra, mert ez a folyamat világfolyamattá alakult, ez meg volt a távol nyugati országokban épúgy, mint a hozzánk közel eső Németországban vagy Ausztriában. Nálunk a helyzet a vállalatok számára még sokszorosan rosszabbá lett az ország megcsonkításával, a saját fogyasztási terület $\frac{2}{3}$ -ának elvesztésével. A magyar vállalatok hősiiesen állottak ellen. Önállóságát senki sem akarta feladni. Jól emlékszem egy ma is aktív miniszter szájából hallottam a vádat, hogy a konzekvenciák oly módon való levonásának mint ahogy ez Németországban történt, nálunk csak személyi akadályai vannak. Azóta sok minden változott, a gépipari vállalatok egész sora eltűnt, a kartellnél sokkal mélyebb változáson ment gépiparunk keresztül a koncentráció révén.

A vas- és fémpiparban nálunk az önálló vállalatok száma, különösen a koncentráció után oly csekély, hogy a kartellekre kisebb szükség és lehetőség van mint valaha volt. Egyelőre nem kell tehát attól tartani, hogy a belföldi piacon a gép-

iparban a kartellek következményeképpen magasabb árak fog-
nak kialakulni. Ha az árakban felfelé menő tendencia is van,
ennek más okai vannak: a nyersanyagok és a munkabérek
drágulása — amely folyamat ugyancsak világfolyamat —
tehát mi sem vonhatjuk ki alóla magunkat. A világartellek
ellen egy kis ipari állam vállalatai nem vehetik fel a ver-
senyt. Ebben a harcban az erők annyira egyenlőtlenek, hogy
kétségtelen a kisebb anyagi eszközökkel rendelkező vállalat
pusztulása és mert a magyar törvényhozás hatásköre az or-
szág határain túl nem terjedhet és nem szabhat irányt a
lényegesen nagyobb gazdasági tényezők fejlődésének, nem
tudok abban hinni, hogy nálunk a kartellek kérdése törvény-
hozással, mindenkire megnyugtató módon legyen rendezhető.
Szerintem a vállalatok sorsa ma sokkal inkább függ attól az
államhatalmat képviselő kormány jóakaratótól mint valaha
és így az egészséges gazdasági programot követő kormány-
nak számos eszköze van arra, hogy a kartellek működését
befolyásolja.

GAZDASÁGI SZEMLE

Exportpolitika. A magyar Exportpolitika új iránya ah-
hoz a vitához fűződik, amely a külkereskedelmi mérleg passz-
szivitása körül alakult ki. Azok a vizsgálódások, amelyek a
mérlegpasszivitás problémáiról folytak, sok tekintetben vilá-
gosságot derítettek a magyar gazdasági politika hibáira és
tévedéseire. A gazdasági protekcionizmus doktrinör hívei is
észrevették, hogy a külkereskedelmi mérleg merkantil elmé-
lete nem fejezheti ki annak igazi jelentőségét. Az az esztendő,
— 1927. — amely 346 millió külkereskedelmi passzívájával a
figyelem központjába terelte a külkereskedelmi mérleg problé-
máját, gazdaságilag jó esztendő volt. A készárubehozatal az
összes behozatalnak mintegy 25%-át tette ki, az import fen-
maradó 75%-a nyersanyagok és félkészgyártmányok között
oszlott meg. Ebből a vámvédelem dogmatikus hívei is kény-
telenek voltak azt a következtetést leszűrni, hogy a behozat-
al növekedése a fogyasztás növekedéséhez aránylott, ami a
gazdasági konjunktúra szempontjából kedvező tünet.

Az 1928. évben szeptember végéig 280 millióval volt
passzív a kereskedelmi mérleg, a 853 millió behozatalnak
minthogy 30%-a volt készáru, a fenmaradó 75% megoszlott a
nyersanyagok és félkészgyártmányok között. Miután a bel-
földi termelés 1927-ben jelentékeny, 1928-ban pedig néhány
stagnáló iparág kivételével kisebb mértékben ugyan, de foly-
tatta terjeszkedését és növekedését, nyugodtan lehet állítani
azt, hogy a *mérlegpasszivitás problémáját a kiviteli oldalon*